

OKROŽNICA

1 – 2014

8. junij 2014

VSEBINA

Soudeležba staršev v vzgojnem poslanstvu šole

Beseda predsednika

Spoštovani!

Prva okrožnica ZASSS z letnico 2014 nosi pomenljiv datum. Osmega junija pred tremi leti je namreč enajst aktivov svetov staršev ustanovilo Zvezo aktivov svetov staršev Slovenije. Po treh letih delovanja je v Zvezo vključenih štirinajst aktivov in z njimi več kot polovica svetov staršev slovenskih osnovnih šol. Še posebej me veseli, da naše delo spremljajo tudi starši s področij, kjer regionalnih aktivov še ni in si zato v prihodnje obetamo še kakšno širitev.

Vsi, ki v Zvezi delujemo, smo prostovoljci. Z vloženim časom in trdom želimo prispevati h kakovostnemu razvoju vzgoje in izobraževanja v Sloveniji. To dosegamo predvsem s podporo in informiranjem članov ter spodbujanjem aktivne vloge staršev pri delu šole, ki jo obiskujejo njihovi otroci. Temu cilju so namenjene naše temeljne dejavnosti: posvetovanja, delavnice, seminarji, informiranje preko okrožnic pa tudi zastopanje pogleda staršev v dialogu s pristojnimi oblastmi in drugimi deležniki šolskega polja. Čeprav sta vzgoja in izobraževanje velik sistem, v katerem se spremembe, ki jih želimo doseči, uveljavljajo počasi, so sadovi našega dela ponekod že vidni. V mislih imam predvsem boljše delo svetov staršev in predstavnikov staršev v svetih šol, ki je napredovalo zaradi izmenjave dobrih praks, ki so jo omogočile dejavnosti Zveze.

Na delo, ki smo ga opravili v teh treh letih in ki mu lahko sledite na spletni strani www.zasss.si, smo lahko ponosni. Zato vsem sodelavcem in članom Zveze čestitam ob obletnici in se jim zahvaljujem za vložen trud.

V tej okrožnici je zapis posvetovanja, ki je ena temeljnih oblik našega dela. Tokrat smo za temo izbrali vlogo staršev v vzgojnem poslanstvu šole. »Odkrili« nismo nič novega. Dejstvo, da lahko starši in šola z roko v roki dosežemo največ in delamo najbolj v korist otrok, je znano in ga bolj ali manj vsi zagovarjamo. Tisto, kar smo se na Rakeku učili drug od drugega pa je, kako premagati večje in manjše ovire, da bo tako sodelovanje na vsaki posamezni šoli tudi zaživel. Upam, da bo pričujoči zapis pomagal do tega cilja tudi kakšni šoli, ki na posvetovanju ni imela predstavnika, ali pa navdihnil aktivne starše, da se vključijo v delo Zveze.

Tone Meden

Posvetovanje in zasedanje Skupščine ZASSS

V soboto, 29. marca 2014 smo se člani ZASSS srečali na petem rednem zasedanju Skupščine. Ob tem smo organizirali tudi posvetovanje z naslovom "Soudeležba staršev v vzgojnem poslanstvu šole". Tokratni izziv udeležencem je bil, da z vzgojo svojih naslednikov ne bi le pripravljali za življenje, temveč da bi vzgojo zares živeli.

Posvetovanje in zasedanje Skupščine smo organizirali na OŠ »Jožeta Krajca« Rakek. Na začetku nas je pozdravila ravnateljica šole, mag. Anita Ivančič, ki nam je predstavila šolo, pred posvetovanjem pa nas je z igranjem na klavir razveselil še učenec Lenart.

Posvetovanje smo kot običajno organizirali v obliki delavnic. Udeleženci smo se razdelili v tri skupine, ki so si za izhodišče dela izbrale vzgojni načrt in z njim povezane vzgojne dejavnosti.

Srečanje smo sklenili z zasedanjem Skupščine. Že tretjič zaporedoma smo v Zvezo sprejeli nov aktiv. Članom ZASSS se je pridružil Aktiv svetov staršev zgornje severnoprimeških osnovnih šol. V Zvezo je tako včlanjenih 14 aktivov, preko njih pa že več kot polovica svetov staršev slovenskih osnovnih šol.

Na zasedanju smo obravnavali tudi poročilo o spremljanju skupne nabavne cene delovnih zvezkov in drugih učnih gradiv. Poročilo o raziskavi je objavljeno v drugi okrožnici za leto 2013.

Za pomoč pri organizaciji našega srečanja se zahvaljujemo vodstvu, osebju, učiteljem in staršem učencev OŠ »Jožeta Krajca« Rakek.

Zapisal Janko Korošec

Predstavitev OŠ »Jožeta Krajca« Rakek

OŠ »Jožeta Krajca« Rakek trenutno šteje 276 učencev, od tega jih 39 sedi v klopih podružnične šole Unec. Na matični šoli imamo po dva oddelka 6. do 9. razreda, v ostalih razredih po enega (skupaj 13 oddelkov). Na PŠ Unec sta, tako kot vsako leto, dva kombinirana in en čisti odderek (skupaj 3 oddelki). Že tretje leto nudimo prostore tudi dvema oddelkoma vrtca iz Cerknice, v popoldanskem času pa na šoli poteka pouk glasbene šole.

Poslanstvo našega zavoda je vzgojiti, izobraziti in pripraviti na življenje otroke in mladostnike, da bodo fleksibilni na vseh področjih svojega življenja in bodo sposobni lastnega, tehtnega, zanje pravilnega razmisleka o vseh večjih in manjših vsakodnevnih ovirah, s katerimi se bodo spopadali.

Skupaj z učenci in učitelji že četrto šolsko leto sledimo našemu motu: »Z znanjem in s srcem spodbujamo k skupnemu učenju in vzajemnemu sodelovanju.«

Zgodovina naše šole:

- 25. maja 1985 je potekala slavnostna otvoritev 1. faze nove osnovne šole,
- v letih 1994-95, ob desetletnici nove šole, je šolski aktiv učiteljev naravoslovnih predmetov začel urejati naravoslovno učno pot,
- v letih 1995-96 so se pričela pripravljala dela za pridobitev nove telovadnice in prizidka šole z učilnicami za razredni pouk,
- decembra 2002 je šola postala članica UNESCO ASPnet mreže Slovenije,
- leta 2006 so se pričela gradbena dela za gradnjo prizidka in adaptacijo obstoječega dela šole,
- leta 2007 smo praznovali 150-letnico šole na Uncu,
- 20. junija 2008 smo otvorili obnovljene prostore osnovne šole na Rakeku.

Število zaposlenih: 49 vseh zaposlenih, od tega 38 pedagoških delavcev.

Smo **Unesco šola** (2010/11, nadaljevanje projektov v okviru UNESCO šol), odprta šola, ki živi po Unesco načelih (poudarjamo medsebojno prijateljstvo, mir, strpnost, sočutje in medgeneracijsko sodelovanje), obeležujemo številne svetovne dneve, znotraj projekta Prostovoljstvo premikamo meje – pomagamo tako našim učencem kot otrokom Afrike. Trenutno si želimo naziva Kulturna in Simbioza šola, saj šolo postavljamo v središče družbenega življenja, tekom šolskega leta izvedemo številne prireditve in krajanje vabimo k sodelovanju v projektih (Simbioza). Poznani smo po številnih dobrodelnih prireditvah (tako športnih kot kulturnih), še posebej po **projektnem delu** (Shema šolskega sadja, šolski Ekovrt, projekt Botrstvo, Razvijanje bralne pismenosti, Erasmus, ...). Vključeni smo tudi v nacionalne projekte (Moder stol, Jezik, kultura, tradicija, Drevo je življenje, Učenec poučuje, Otroštvo podaja roko modrosti ...); vsako leto izvedemo projektni teden, letos na temo Zdrava prehrana. Zadnji dve leti si izjemno prizadevamo za mednarodno sodelovanje. V šolskem letu 2012/13 smo znotraj projekta Erasmus na šoli gostili špansko študentko, ki je za naše učence pripravila zanimive delavnice in ponudila učenje španskega jezika.

V šolskem letu 2013/14 smo znotraj projekta Roden izpeljali mednarodno izmenjavo slovenskih in švedskih učencev. Naša šola in švedska Roslagsskolan »Roden« trenutno intenzivno načrtujeta sodelovanje v naslednjih letih, v sklopu projekta, podprtega iz evropskega programa Erasmus +. S projektom želimo izboljšati raven pismenosti, ki je ena osnovnih veščin in je nujna za kakovostno šolanje in posledično tudi za dober ekonomski razvoj, kot navajajo evropske politike. Gre za dvig kakovosti bralne in funkcionalne ter »komunikacijske« pismenosti v maternem jeziku in angleščini.

*Ravnateljica Anita Ivančič
in predsednik Tone Meden*

Veliko pozornosti namenjamo tako otrokom s posebnimi potrebami (Bralna pismenost) kot nadarjenim (že drugo leto organiziramo Tabor za nadarjene in delavnice). Poznani smo po individualnem delu z učenci z učnimi težavami, saj se trudimo, da bi bili naši učenci resnično učno uspešni. Učencem na različnih področjih ponujamo pestro izbiro interesnih dejavnosti, sodelovanje v projektih, pevskih zborih, šolskih ansamblih, filmskih delavnicah ..., zato delo na šoli (ure dodatnega, dopolnilnega pouka, interesnih dejavnosti ...) organiziramo tako, da vsakemu otroku resnično omogočimo udeležbo na dejavnostih, ki si jih želi obiskovati.

Smo tudi ena izmed športno najbolj uspešnih osnovnih šol – vsa leta dosegamo visoke rezultate v lokostrelstvu, strelstvu, namiznem tenisu, atletiki, že četrto leto organiziramo medobčinski nogometni turnir Rakek open, s ciljem po promociji športa (nogometa) med mladimi. Naši učenci na tekmovanjih v znanju blestijo z zlatimi in srebrnimi priznanji, imamo številne državne prvake, spodbujamo zborovsko petje, lani smo zmagali na mednarodnem likovnem natečaju Plakat miru ter na literarnem natečaju Moja rodna domovina.

S prireditvami in projekti vedno presežemo zastavljeni letni delovni načrt, tako vsako leto organiziramo območno revijo otroških in mladinskih pevskih zborov, medobčinsko likovno kolonijo, dobrodelni koncert za šolski sklad Rakec, glasbeni tobogan, mednarodni festival folklore in številne druge prireditve.

Radi sprejemamo nove izzive, s kreativnostjo premikamo meje, željni novih znanj se učimo in razvijamo.

mag. Anita Ivančič, ravnateljica

"Sodeležba staršev v vzgojnem poslanstvu šole." – poročilo z delavnic

DELAVNICA 1

Sistemski vidik vzgojnega poslanstva šole

Udeleženci delavnice smo se v uvodu seznanili z zakonsko opredelitvijo vzgojnega načrta in z obveznostjo šol, da pripravijo in sprejmejo vzgojni načrt.

Osem od štirinajstih ciljev osnovnošolskega izobraževanja, opredeljenih v Zakonu o osnovni šoli, je vzgojnih. Torej osnovna šola otroke tudi vzgaja. Tako je s spremembo Zakona o osnovni šoli (Ur. l. RS 102/2007) postal dokument Vzgojni načrt šole obvezen del šolske dokumentacije. V skladu s 60.č in 60.d. členom zakona vsaka osnovna šola sestavi svoj vzgojni načrt. Zakonodajna izhodišča za pripravo vzgojnega načrta so:

- Konvencija o otrokovih pravicah (Generalna skupščina OZN, 1989);
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (MŠŠ, 1995);
- Izhodišča kurikularne prenove (Nacionalni svet za kulturo, 1997);
- ZOFVI, 2. člen (cilji vzgoje in izobraževanja);
- ZOŠ, 2. člen (cilji osnovnošolskega izobraževanja).

Vzgojni načrt je bilo potrebno napisati in je napisan. Opredeljuje naša vzgojna načela, vlogo šole in staršev pri izvajanju načrta, vzgojne dejavnosti šole, vzgojne ukrepe in postopke, na koncu so dodana še pravila šolskega reda oziroma pravila šole. Vse je lepo napisano, oblikovano in dokument je na spletni strani. Kaj pa sedaj? Ali starši sploh vemo, da ima naša šola vzgojni načrt? Ali dokument živi, ali ga dopolnjujemo, popravljamo, spreminjamo, nadgrajujemo, ali gre v korak s časom, je prilagojen različnim generacijam? Kakšni so naši temelji vzgoje in vrednot, kakšni so naši vzgojni cilji? Kako, če sploh, učitelji, učenci in starši sodelujemo na vzgojnem področju? Pojavlja se cela vrsta vprašanj, ki sprožajo nova in nova.

Ker je vzgojni načrt prepogosto le mrtva črka na papirju, smo se odločili, da skozi izmenjavo izkušenj, informacij in praks poiščemo odgovore predvsem na vprašanje: »Kako z vzgojnim načrtom ustvariti možnost za sodelovanje med učitelji, učenci in starši?«

Za ustvarjanje konstruktivnega in ustvarjalnega ozračja smo uporabili metodo »svetovne kavarne« (World Café method), s katero vsi udeleženci delavnice izrazijo svoje mnenje in ustvarjalno sodelujejo do samega zaključka.

Udeleženci smo v prvi fazi oblikovali dve omizji s štirimi do petimi člani. Vsako omizje je imelo na voljo papir in barvne svinčnike za zapis odgovorov na vprašanja, ki jih je zastavil moderator.

Moderator je najprej razložil smisel in postopke metode svetovne kavarne, nato pa »za ogrevanje« postavil prvo vprašanje: »Kakšne so konkretne izkušnje staršev z vzgojnim načrtom na šolah njihovih otrok?«

Po 20-minutnem pogovoru v obeh skupinah smo ključne misli zabeležili in po omizjih poročali o ugotovitvah. Ugotovili smo, da imajo vse osnovne šole, na katerih se šolajo naši otroci, sicer napisan vzgojni načrt, ki je celo predstavljen na spletnih straneh šole. Vzgojni načrti so bili v večini primerov zapisani zato, da so zadostili zakonskim zahtevam. Redke so šole, kjer letno

vzgojni načrt predstavijo na svetu staršev in ga redno dopolnjujejo.

V drugem krogu smo se v skladu z metodologijo udeleženci omizij deloma izmenjali: eden oziroma dva člana sta ostala pri isti mizi, ostali pa so se preselili k drugi. Skupini sta nadaljevali pogovor in beležili odgovore na vprašanje: »Kakšen bi bil idealni vzgojni načrt?«

Omizji sta po pogovoru ponovno poročali. V idealni situaciji naj bi bili starši o vzgojnem načrtu ne le informirani, pač pa bi neposredno sodelovali pri njegovi pripravi, konkretnije, pri izdelavi akcijskega (izvedbenega) načrta ter kasneje pri njegovem vrednotenju. Komunikacija med starši naj bi potekala nemoteno, in sicer med vsemi triletji - starši 3. triletja bi lahko veliko dragocenih izkušenj o sodelovanju s šolo prenesli na starše 1. in 2. triletja. Komunikacija med starši in učitelji naj bi prav tako potekala v smislu partnerstva in ne bi smela biti razumljena kot vmešavanje v strokovnost učitelja. Vzgojni načrt naj bi vseboval tudi oblike medsebojnega sodelovanja učencev – npr. tutorstvo učencev višjih razredov učencem nižjih razredov ipd. Vzgojne vsebine bi učitelji, starši in učenci lažje skupaj oblikovali in uresničevali tudi s pomočjo neformalnih druženj – družabnih in športnih srečanj, piknikov, delavnic itd.

V tretjem koraku smo se udeleženci ponovno zamenjali. Zadnje vprašanje za skupinski pogovor se je glasilo: »Kaj konkretno lahko naredimo na šoli, da pripravimo dober vzgojni načrt?«

Ob koncu zadnjega pogovora smo udeleženci vsak v okviru svojega omizja na lističe zapisali ideje za konkretne nadaljnje korake. Ključne misli in ideje, ki smo jih zapisali na lističe, smo zbrali in razvrstili po pomembnosti.

VSEBINA LISTIČEV:

1. Starši skupaj z učitelji za učence prvega razreda sooblikujemo pet temeljnih vzgojnih ciljev in tekom leta spremljamo stopnjo njihove realizacije, tako po vsebinski kot po številčni plati.
2. Z vsakim višjim razredom prilagodimo število in stopnjo zahtevnosti vzgojnih ciljev, zapisanih v vzgojnem načrtu. Hkrati vseskozi spremljamo doseganje ciljev iz vzgojnega načrta na ravni razredov, ob vzporednem akcijskem načrtu na ravni šole (kjer je vključen tudi svet staršev) ter ugotavljamo stopnjo izboljšanja.
3. Bistvena je postopna vključitev učencev v proces ustvarjanja vzgojnega načrta in postavljanja ciljev. Na ta način smo starši tudi bolj motivirani za udeležanje vzgojnega načrta.
4. Starši in učitelji vsako leto na podlagi vzgojnega načrta, ki vsebuje vzgojne cilje, oblikujemo akcijski načrt, kako doseči zastavljene cilje. Akcijski načrt vsebuje t.i. SMART cilje (natančne, merljive, časovno določene in dosegljive). Akcijski načrt zapišemo v letni delovni načrt, ki ga potrdi tudi svet staršev.
5. Vzgojni načrt mora biti zapisan razumljivo, dostopen mora biti tako staršem kot učencem in učiteljem, komunikacija med udeleženci pa mora potekati enakopravno, brez strahu pred morebitnimi posledicami, ki bi zaviral tvorno udejstvovanje vseh deležnikov.
6. Zelo zaželeno je tudi neformalno medsebojno druženje pedagoških delavcev, staršev in učencev. To lahko pripomore, da vzgojni načrti, vsebinsko prilagojeni stvarnim potrebam, (za)živijo.
7. Nadgradnja vzgojnih ciljev se nadaljuje v višjih razredih. Na ta način, v idealni podobi, učenci v devetem razredu obvladajo vsebino in udeležanje več deset posameznih vzgojnih ciljev, ki so jih postopoma usvajali skozi leta šolanja.

Vzgojni načrt je lahko aktualen le, če mu redno sledimo in ga stalno skupaj prilagajamo različnim generacijam in različnim časom. Temelji vzgoje in vrednot pa naj bodo trdno postavljeni.

Anita iz Idrije, Vladka iz Podnarta, Nataša iz Domžal, Damir iz Ljubljane, Boštjan iz Komende, Borut iz Kamnika pod Krimom, Maja iz Rač, Martina iz Slivnice pri Mariboru, Petra iz Maribora in Danilo iz Frama.

DELAVNICA 2

Izvedbeni vidiki vzgojnega delovanja šole

Vzgojni načrti šol vsebujejo dejavnosti in oblike vzajemnega sodelovanja šole in staršev ter vključevanje staršev v uresničevanje vzgojnega načrta.

Izhodišče delavnice je bilo vzgojno delovanje šole, kot ga opredeljuje 2. odstavek 60.d člena Zakona o osnovni šoli, ki opredeljuje vzgojne dejavnosti kot proaktivne in preventivne dejavnosti, svetovanje, usmerjanje ter druge dejavnosti (pohvale, priznanja, nagrade, vrste vzgojnih ukrepov in podobno), s katerimi šola razvija varno in spodbudno okolje za doseganje ciljev iz 2. člena tega zakona.

Starši pričakujemo soudeležbo pri vseh fazah izvedbe vzgojnih dejavnosti. Želimo, da so nam vzgojne dejavnosti, ki jih šola izvaja ali načrtuje, predstavljene transparentno. Prednost dajemo vzgojnim dejavnostim, ki so se v praksi že izkazale kot primerne in učinkovite. Pričakujemo dolgoročno usmerjeno, strokovno, otrokovi starosti prilagojeno in stalno izvajanje vzgojnih dejavnosti in redno preverjanje njihovih učinkov.

Na osnovi izmenjave izkušenj ugotavljamo, da so vzgojne dejavnosti, ki jih izvajajo šole pestre tako po vsebini kot tudi z vidika izvajanja. V razpravi smo omenili dejavnosti s področja zdravja in zdravega življenjskega sloga (zdrava in uravnotežena prehrana, učenje pravilne držke, skrb za zdrave zobe), skrbi za okolje (eko šola, ločevanje odpadkov, zbiranje zamaškov, starega papirja), odnosov in spodbujanja sodelovanja (tutorstvo, medsebojna pomoč učencev, projekt pozdravljanja, medvrstniška mediacija, spodbujanje in nagrajevanje dodatnega dela) in primere vzgojnih ukrepov, kjer smo izpostavili restitucijo in vključenost staršev v postopek restitucije.

Vzgojne dejavnosti izvajajo učitelji ali zunanji izvajalci pa tudi starši ali učenci sami. Navedli smo primere dobre in slabe prakse, nekaj primerov (po našem mnenju) ustreznega in neustreznega pristopa k izvajanju vzgojnih dejavnosti.

V razpravi smo prišli do naslednjih ugotovitev:

- Nekateri dejavnosti se izvajajo projektno, čeprav bi morale biti del šolskega vsakdana (npr. projekt pozdravljanja, medsebojna pomoč učencev ipd.).
- Vzgojne dejavnosti so pogosto kratkotrajne (enkratna izvedba) in niso ovrednotene.
- Predavanja oz. delavnice niso vedno primerne starosti in vedenju ciljnih skupin otrok (npr. nazorno prikazovanje poškodb otrokom v prvi triadi), večkrat se poraja dvom o pedagoški usposobljenosti izvajalcev.

- Starši večinoma nismo seznanjeni z namenom in vsebino vzgojnih dejavnosti ter z njihovimi vzgojnimi cilji, kar znižuje učinke teh dejavnosti in onemogoča sodelovanje in nadaljnje spodbujanje doseganja ciljev vzgojne dejavnosti v domačem okolju.
- V primeru daljšega izvajanja učne pomoči med učenci se je potrebno predhodno dogovoriti s starši učenca, ki tako pomoč nudi. Učenca, ki pomoč nudi, je treba primerno pripraviti, da se zave, da z nudenjem učne pomoči ne prevzema tudi odgovornosti za sošolčev (ne)uspeh. Medsebojna učna pomoč ne sme biti nadomestek za dopolnilni pouk, saj so za izvedbo slednjega usposobljeni in odgovorni le učitelji.
- Marsikdaj starši sploh nismo oziroma smo neustrezno seznanjeni z zunanjimi izvajalci vzgojnih dejavnosti in dejavnostmi, ki jih izvajajo. Te dejavnosti se včasih izvajajo brez prisotnosti učitelja oziroma drugega strokovnega delavca šole.
- Starši nismo vključeni v odločanje, kateri predavatelji oz. tematike bodo izbrane v sklopu različnih organiziranih predavanj in t.i. »šol« za starše.
- Večkrat o izvedbi določenih vzgojnih dejavnosti namesto potreb šole odloča ponudba na trgu. Šole rade vabijo na predavanja »popularne« predavatelje.

Skupna ugotovitev udeležencev je bila, da bi morali biti starši bolj vključeni v vzgojno dejavnost šole. Starši ne moremo sprejeti odgovornosti za odločitve vodstva in strokovnih delavcev, kar pa ne pomeni, da ne moremo biti soudeleženi pri odločanju, izvajanju, spremljanju in vrednotenju vzgojnih dejavnosti.

Najboljša vzgoja je socializacija, zato so najbolj učinkovite tiste vzgojne dejavnosti, ki so vtakane v učni proces in življenje na šoli in vključujejo vse tri skupine deležnikov: učence, učitelje in starše.

Če se šola odloči za izvedbo organiziranih vzgojnih dejavnosti ali programov, ki jih izvajajo zunanji izvajalci, je pomembno, da smo o tem starši obveščeni in preko sveta staršev vključeni tudi v odločanje. Ob tem pričakujemo, da se pri izbiri take vzgojne dejavnosti upošteva naslednje kriterije:

- Šola naj se odloči za takšne zunanje programe, ki jih bodo strokovni delavci šole po zaključku lahko nadaljevali oziroma jih bodo lahko integrirali v vsakdanje delo.
- Vzgojni programi zunanjih izvajalcev bi se morali vedno izvajati v sodelovanju z učitelji ali vsaj ob njihovi stalni prisotnosti.
- Šole naj bodo odprte tudi za predloge staršev. Po eni strani smo lahko starši vir različnih dobrih praks, po drugi strani pa vključevanje staršev v zgodnje faze uvajanja programov vzbudi pri njih tudi več interesa.
- Vzgojne dejavnosti naj ne bodo večinoma ali izključno projektne. Vzgoja je stalen proces, v katerega so vključeni vsi odrasli, s katerimi učenci sobivajo. Pomembno je vzgajanje z zglodom, kar bi morali upoštevati vsi, ki vstopamo v šolski prostor.
- Vzgojno so najbolj učinkovite izkustvene dejavnosti. Za večji učinek je potrebna predhodna priprava otrok in staršev. Pomembno je, da ima otrok po koncu izvajanja vzgojnih dejavnosti možnost svojo izkušnjo reflektirati.
- Starši moramo biti o vzgojnih dejavnostih šole obveščeni, ravno tako tudi o tem, kdo od zunanjih izvajalcev bo izvajal določene dejavnosti, tudi če so izvedene v okviru dni dejavnosti. Če se starši z vsebino ali izvajalcem ne strinjamo, bi morali imeti pravico, da svojega otroka v dejavnost ne vključimo.

- Pred vključitvijo zunanjih izvajalcev vzgojnih programov je potrebno opraviti pregled potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Učinke zunanjih vzgojnih programov je potrebno spremljati in vrednotiti. Tako namen uvedbe vzgojnih dejavnosti kot tudi njihove rezultate in učinke naj šola predstavi staršem na svetu staršev in na oddelčnih roditeljskih sestankih.

Sprašujemo se, ali za izvedbo zunanjih vzgojnih dejavnosti ne bi morale veljati podobne norme kot veljajo za učni proces (ustrezne reference, izkušnje, strokovna usposobljenost, načrti dela z vnaprej določenimi vzgojnimi in učnimi cilji)?

V oporo šolam bi se moralo bolj angažirati pristojno ministrstvo. Potrebno bi bilo opredeliti strokovne kriterije oz. standarde, ki veljajo na posameznem področju (preventiva, svetovanje, usmerjanje) in oblikovati smernice za učinkovito in kakovostno vzgojno delovanje v šolskem sistemu.

Izkušnje, informacije in mnenja smo izmenjali: Danica, Ivan, Janko, Maja, Marjan, Matej, Miha, Milan, Pettr, Sanela, Tomaž in Vlado.

Udeleženci posvetovanja pri skupnem delu

DELAVNICA 3

Vzgojni načrt v teoriji in praksi

Udeleženci tretje delavnice smo obravnavali vzgojni načrt v teoriji in praksi. Ugotavljali smo dejansko stanje na osnovnih šolah, kakšni so naši skupni cilji in katera pot je najbolj sprejemljiva za pripravo vzgojnega načrta. Odločili smo se, da vsi kratko odgovorimo na zastavljena vprašanja, nato pa smo oblikovali skupne zaključke, ki sta jih Nataša in Jože predstavila na zaključnem delu delavnice.

1. STANJE

Prvo vprašanje se je nanašalo na **poznavanje vzgojnega načrta, pravil šolskega in hišnega reda**. Ugotovili smo, da so dokumenti na šolah praviloma dostopni in sicer na spletnih straneh, oglasnih tablah ali v publikacijah. Na žalost pa so s temi dokumenti seznanjeni le aktivni starši, večina staršev pa jih ne pozna. Le redke šole jih predstavijo ob začetku šolskega leta, številne šole pa jih imajo le v »predalih«.

Ob **drugem vprašanju**, »**Kako vzgojni načrt deluje in kako vzgajajo učitelji, starši in okolica?**«, smo se strinjali, da se je z leti vzpostavilo kar zadovoljivo stanje, saj se je povečalo zaupanje v dokument. Velikokrat se dokument uporablja le za razreševanje konfliktnih situacij, drugi dogovori in priporočila pa se ne uporabljajo. Vzgojni načrt na večini šol deluje tudi skozi projekte in sicer na področju športa, kulture in drugih dejavnosti. Sodelovanje med strokovnimi delavci šole in starši je izjemno velikega pomena, saj smo eni in drugi odgovorni za vzgojo otrok, nikakor pa ni zanemarljiv tudi vpliv vrstnikov.

Nazadnje smo se v tem sklopu vprašanj srečali z **vlogo staršev pri vzgojnem načrtu**. Kljub temu, da smo starši, smo sodelovanje staršev v večini kritično ocenili in sicer smo ugotavljali, da starši pričakujemo preveč in sodelujemo premalo. Starše večinoma zanimajo le ocene, z vzgojo se ukvarjamo le tedaj, ko že nastanejo težave. Prevečkrat delujemo zaščitniško do otrok in za težave krivimo druge. Bili smo enotni, da smo za vzgojo v prvi vrsti odgovorni starši, da moramo sodelovati pri pripravi vzgojnega načrta in se ravnati po njem, dajati moramo pobude za obravnavo in spremembe vzgojnega načrta, če teh ni s strani učiteljev ali ravnateljev.

2. CILJI

Vsi udeleženci delavnice smo bili najbolj enotni pri odgovoru na vprašanje, **kdo naj v šoli vzgaja**. Vzgajati moramo vsi in sicer vsi zaposleni na šoli (ne samo učitelji oz. strokovni delavci), starši in vrstniki oziroma tudi starejši otroci mlajše, včasih pa tudi obratno. Le skupno delo, tudi ob pomoči učbenikov in druge literature, prinaša uspeh. Zelo pomembno je, da je vzgoja naravnana pozitivno in da vsi deležniki v procesu vzgajanja zaupamo drug drugemu.

Ob vprašanju »**Kakšno sodelovanje si predstavljamo?**« smo se strinjali, da potrebujemo učitelje, ki imajo avtoriteto. Pomembno je, da se vnaprej postavijo jasni cilji, ki si jih vsi prizadevamo doseči, da je nujno prepoznati ter izpostaviti probleme in težave in jih nato skupno reševati. Biti pa moramo realni v pričakovanjih, saj šola ne more opraviti tega, kar moramo narediti starši in obratno. Veliko staršev meni, da so za medsebojno sodelovanje pomembne govorilne ure, prav tako pa tudi roditeljski sestanki in sestanki sveta staršev.

Seveda pa si vsi želimo, da bi bili otroci čim bolj uspešni, tako učno kot vzgojno, da bi se v šoli

počutili varno, da bi jim šola omogočila osebnostno rast, jih usmerjala v bodoče poklice. Želimo si, da bi bili otroci pripravljene na samostojno življenje in zmožni prevzeti lastno odgovornost.

3. POT

V zadnjem sklopu vprašanj smo se pogovarjali, **na kakšen način bi morali nastati uporabni dokumenti**. Na to temo se je na zaključnem delu delavnice razvila tudi najširša debata. Nekateri smo bili mnenja, da bi bilo zelo dobrodošlo, da bi temeljno ogrodje vzgojnega načrta sestavili skozi procedure starševskih organizacij. Drugi pa so predlagali, da mora vzgojni načrt nastajati spontano, na podlagi izmenjave mnenja otrok, staršev, zaposlenih in strokovnih delavcev šole, najprej v manjših skupinah ali v oddelkih, nato pa v vedno večjih skupinah, vse do potrditve na svetu staršev in svetu šole – raste naj kot drevo.

Obstajajo argumenti za obe trditvi. Ker je, kot smo že v začetku delavnice ugotovili, aktivnost staršev, strokovnih delavcev šole in ravnatelja pri nastajanju in sprotnem prilagajanju vzgojnega načrta premajhna, se velikokrat zgodi, da je sicer vzgojni načrt sprejet, potem pa pospravljen v predal in se ga le izjemoma ali redko uporablja.

Mnenje udeležencev tretje skupine je bilo, da je bolje, če ima šola vzgojni načrt, pravila šolskega reda in hišni red v skupnem, krajšem, berljivem dokumentu, ki se ga vsako leto ob začetku šolskega leta oceni, po potrebi dopolni in skozi šolsko leto spremlja njegovo izvajanje. To naj bo živ dokument, s katerim morajo biti seznanjeni in ga uporabljati tako strokovni delavci šole kot otroci in tudi starši.

Za zaključek smo se vprašali »**Kaj lahko storimo starši?**« Strinjali smo se, da moramo biti aktivni, dajati predloge, pomagati vključevati in aktivirati pasivne starše in umirjati preglasne in napadalne starše. Zelo pomembno je, da se zavedamo svojih pravic in jih uveljavljamo na način, sprejemljiv za vse deležnike.

Sodelovali smo predstavniki z desetih osnovnih šol po Sloveniji: Jože, Rihard, Boris, Janez, Andrej, Gorazd, Marinka, Tone, Snežna in Nataša.

SKUPNA RAZPRAVA

Skupni del posvetovanja smo začeli s poročanjem o delu po skupinah. V nadaljevanju je sledila še razprava, ki jo povzemamo.

Ali bi bilo smiselno, da bi kot Zveza pripravili šablono za pripravo vzgojnega načrta? Šablona vzgojnega načrta je zapisana v zakonu. Smisel dokumenta je, da nastaja in da pri njegovem nastajanju sodelujejo vsi deležniki. Le tako se bodo poistovetili z njegovo vsebino in tako bo dokument lažje zaživel. Če bi že potrebovali vzorec oziroma navodilo, naj bo ta namenjen predvsem temu, kako naj šola pristopi k procesu izdelave vzgojnega načrta.

Pogoj za organizacijo in izvajanje procesa oblikovanja vzgojnega načrta je, da ima šola za to zainteresiranega in usposobljenega ravnatelja.

Dodana vrednost vzgojnega načrta je, da ga skupaj pripravijo vsi deležniki. Vsak posebej ga lahko posvoji le tako, da v njem vidi tisto, kar se tiče njega.

Smiselno bi bilo obstoječe vzgojne načrte spraviti v življenje. Zapisano sčasoma zbledi, zato je treba vzgojni načrt razvijati ali ga vsaj redno obravnavati.

Vzgojni načrti naj ne bodo namenjeni le razreševanju konfliktov. V Zakonu o osnovni šoli je večina ciljev osnovnošolskega izobraževanja vzgojnih. Vzgoja ni enostavna in je tudi v šoli ni možno navesti na skupek pravil. Otroci se morajo zavedati, da je vzgoja pomembna in da ji odrasli namenjamo veliko pozornosti.

Pri vzgoji otrok je pomemben vzor vseh odraslih, s katerimi otroci prihajajo v stik, še posebej pa staršev in učiteljev. Otroci takoj opazijo, če odrasli govorimo eno in delamo drugače.

Generacije staršev se menjajo. Pomembna je stalna komunikacija med starši. Najlažje starša nagovori drug starš. Na relaciji med starši je več zaupanja kot na relaciji med staršem in učiteljem. Še posebej to velja za manj samozavestne starše. Organiziranim staršem bi moral biti izziv, da pripeljemo v šole večino staršev.

Vzgojni načrt naj bi bil predvsem konceptualni in dolgoročnejši dokument, izvedbeni nivo pa bi moral biti konkretno zapisan v Letnem delovnem načrtu.

Utrinki s skupne razprave

Postavlja se nam vprašanje, na kakšen način se šola odloča za izvajanje vzgojnih dejavnosti v primeru zunanjih izvajalcev – ali se odloča na podlagi analize stanja in z njo povezanim povpraševanjem in iskanjem izvajalcev, ali, nasprotno, na podlagi priročnosti in ponudbe izvajalcev?

Šole so zasute s ponodbami zunanjih izvajalcev vzgojnih dejavnosti, ki jih vključujejo v ponudbo nadstandarda. Starši se premalo zavedamo svoje vloge pri odločanju o izvajanju zunanjih vzgojnih programov.

Pri vpeljavi vzgojnih dejavnosti je treba najprej preveriti potrebe šole in okolja in se vprašati, zakaj na te potrebe odgovarja ravno izbrana vzgojna dejavnost.

Socializacija in vzgojne dejavnosti, ki se izvajajo integrirano med poukom, imajo večjo težo od vzgojnih dejavnosti, ki jih projektno in enkratno izvajajo zunanji izvajalci.

Udeleženci posvetovanja pri skupnem delu

